

Бравова Л.О.

АМБРОЗИЯ ПОЛИНОЛИСТА.

АМБРОЗИЙНИЙ ПОЛІНОЗ – як вберегтися.

Обережно – цвіте амброзія!

Поширення на теренах України у післявоєнний час американської «гості» - АМБРОЗІЇ є на сьогодні глобальною проблемою. Пилок цієї заокеанської зайди виявився не лише більш небезпечним за інші рослини, але й незвичним для місцевого населення. Амброзія полинолиста (один з трьох видів роду цих рослин) заповонила майже усю Україну, на початку ХХІ століття вона вже поширилася у більшості областей і, навіть, у Києві.

Амброзія полинолиста – однорічний карантинний бур'ян, який з кожним роком швидко поширюється на все нові і нові території та заглушує посіви, створюючи таким чином небезпеку для сільськогосподарських культур, і не лише... Пилок амброзії дуже небезпечний алерген для людини.

Амброзія полинолиста походить з Північної Америки. За зовнішнім виглядом подібна до коноплі, а за розміром і формою листків нагадує полин гіркий. Висота стебла від 20 сантиметрів до 2–2,5 метрів, коренева система проникає у ґрунт на глибину до 4 м, зневоднюючи і виснажуючи його. Росте скрізь, заглушує і витісняє всі інші культурні рослини, засмітила 70% ландшафтів. Природних ворогів амброзія не має – тварини її не їдять, також вирізняється від інших бур'янів великою біологічною активністю – здатна заглушити та повністю витіснити не лише культурні, а й дикорослі рослини. Росте переважно на пустощах, біля будинків і смітників, вздовж доріг, на залізничних насипах та в місцях, де порушений ґрунтовий і рослинний покрив

(новобудови, довгобуду), у долинах річок – майже **усюди, де з нею не борються.**

Амброзія розмножується дуже швидко, виключно насінням, яке легко обсіпається і засмічує ґрунт. Одна добре розвинена рослина може продукувати від 80 до 200 тисяч штук насінин. Ці зерна зберігають схожість до 10 – 15 років, а при сприятливих умовах, здатні до проростання протягом 30 - 40 років. Насіння дружно проростає **у квітні - на початку травня.** Саме **цей час найбільш сприятливий для успішної боротьби з амброзією.** Молоді паростки краще видаляти з коренем.

До знищення амброзії призводить **лише її викорінення**, бо після підрізання стебла рослина здатна до швидкого відтворення наземної частини, причому утворює декілька продуктивних стебел. Механічне скошування доцільно застосовувати лише для зменшення концентрації пилку рослини в повітрі.

Вельми дієвим способом пригнічення і знищення амброзії полинолистого є утворення штучних фітоценозів з багаторічних трав, які пригнічують ріст і розвиток цього бур'яну.

Якщо ж рослина вже зацвіла – знищувати її потрібно разом з кореневою системою. Не можна переорювати той шматок ділянки, де була виявлена амброзія – так ви її розмножите по всій території ділянки. Амброзію найкраще сапувати.

Найбільш ефективним засобом боротьби з амброзією є недопущення її масового розростання. Необхідно своєчасно виявляти появу цих рослин і знищувати разом з корінням. На початку наступного літа на цьому ж місці процедуру знищення амброзії слід повторити, оскільки в ґрунті, як правило, встигає утворитися «банк насіння». Адже воно проростає не одночасно. Заклик : «**Де побачиш амброзію – знищуй її!**» має бути не одноразовим, а постійним для усіх мешканців, тому що, на очищений від бур'яну мікрорайон, вітер може занести пилки з суміжної території, де амброзія буває.

Треба пам'ятати, що при «боротьбі» з амброзією, необхідно вжити найпростіші запобіжні заходи: користуватися рукавичками та марлевими пов'язками або респіратором, ноги захищати довгими холошами, а руки – рукавами. Після роботи одяг ретельно почистити.

Масове поширення амброзії та, як наслідок цього, розвиток алергійних захворювань спонукають населення до необхідності вживати спеціальних заходів її знищення.

Амброзія полинолиста - одна з найбільш алергенних рослин. За даними ВООЗ, від амброзії по всьому світу страждає більше 70 млн. людей. Амброзія виділяє ефірні олії, що викликають сильний головний біль. Особливо шкідливий пилок рослини. Кожна квітка викидає мільярди частинок пилку, які можуть підніматися в атмосфері до 5000 м та розноситися вітром на десятки і сотні кілометрів.

Цвіте амброзія з середини серпня до кінця жовтня (в Україні – з середини липня до настання осінніх заморозків). Саме в час, коли більшість місцевих рослин відцвіли, амброзія «забезпечує» масове алергійне захворювання на **АМБРОЗІЙНИЙ ПОЛІНОЗ** (осіння сінна лихоманка, сінний нежить, алергійний риніт). Особливо від її пилку страждають астматики, у яких загострюються і частішають напади бронхіальної астми.

Розвитку полінозу, за звичай, передує багаторічний контакт з пилом рослини, тому у дітей до 5 років амброзійний поліноз майже не зустрічається. Найчастіше виникає у віці 15-25 років і дуже рідко після 50 років.

Клінічна картина, як правило, розвивається повільно (початок може бути і гострим з нападами чихання і ринореї – рясне виділення з носа). Спочатку з'являється легкий свербіж у носі, іноді у зіві. Злущування шкіри і тріщин у ділянці носових ходів, на відміну від інфекційного риніту, не спостерігається. У подальшому все більше ускладнюється носове дихання. У багатьох переважають ознаки кон'юнктивіту: сильний свербіж повік, почервоніння, набряк, сльозоточивість. Прояви подразнення можуть розповсюджуватися на зів та порожнину рота.

У перші роки, як правило, ознаки спастичного бронхіту або бронхіальної астми відсутні, але з часом вірогідність розвитку алергічних реакцій збільшується і у 20% випадків розвиваються ураження бронхів. На початку сезону цвітіння рослин частіше зустрічається риніт, а згодом починають переважати ознаки бронхіальної астми.

Також спостерігаються і зміни загального стану людини – відчуття неспокою, дратівливості, слабкості, іноді навіть може розвиватися виражена депресія з суїцидальними тенденціями, підвищення температури тіла до 39 з

лихоманкою. В окремих випадках можливі віддалені реакції – сезонний дерматит, набряк Квінке або кропивниця, шлунково-кишкові розлади, летючі ревматичні прояви з набряком суглобів (гідроартроз). Залежність симптоматики від вмісту пилку в повітрі досить висока – загострюється у сухі, теплі, вітряні дні і легше переноситься у похмуру, дощову пору, але, посилюється в кінці цвітіння рослин, коли пилку стає менше.

Пилок амброзії, потрапляючи в очі, ніс, бронхи, викликає сльозотечу, кон'юнктивит, погіршує зір, провокує риніт, підвищує температуру тіла, може спровокувати набряк легень. Різде запалення слизових оболонок верхніх дихальних шляхів призводить до виникнення, або загострення вже наявних, нападів бронхіальної астми. Поширенню захворювання можуть сприяти погодні умови – спека, роза вітрів тощо. Стан хворих значно погіршується при сухій і сонячній погоді, на відкритому повітрі, ніж у приміщенні, чи у дощову погоду.

Полегшити стан можна, перебуваючи в закритому приміщенні з кондиціонером, завішуванням вікон і дверей зволженими простирадлами або марлею. Повернувшись з вулиці, варто змінити одяг, частіше мити руки, полоскати рота, промити очі. Схильним до алергії рекомендується приймати душ не рідше двох разів на день; змивати пилок з волосся, інакше він потрапить на подушку і доведеться ним дихати усю ніч. Не рекомендується в період цвітіння амброзії сушити речі після прання на вулиці чи балконі, провітрювати приміщення у ранковий час (з повітрям більше заноситься пилку), в приміщенні необхідно частіше проводити вологе прибирання.

Слід мати на увазі, що амброзійний поліноз здатний провокувати виникнення харчової алергії на диню, банани, гірчицю, соняшникове насіння (олія, халва, козинаки), також можлива перехресна алергійна реакція на цвітіння соняшника, кульбаби.

Нажаль, ефективних ліків від амброзійного полінозу не існує і, все ж, фармакологічне лікування є першочерговим методом допомоги, також показано проведення імунотерапії.

Профілактика: триматися подалі від амброзії поки вона квітує (виїхати на цей час в іншу місцевість); відмовитися від замських прогулянок; намагатися не виходити з дому у спеку та вітряну погоду; натягнути на вікна марлеві сітки і декілька разів на день зволожувати їх; закривати на ніч квартиру, адже

найбільша концентрація пилку у повітрі спостерігається рано вранці. На вулиці користуватися сонячними окулярами. Допомогти полегшити стан може дотримання гігієни побуту і певних правил перебування на природі.

Слід враховувати, що *кондиціонування* повітря в домі *зменшує контакт* з пилком рослин, а встановлені на горищах або вікнах **вентилятори**, навпаки, **підсилюють** його; вплив пилку *після дощу знижується*, але **збільшується під час поїздки на машині з відкритими вікнами**; електростатичні фільтри і маски малоефективні.

Якщо серйозних ускладнень не виникає (бронхіальна астма, інфекції тощо), у більшості хворих після 50 років настає покращення і навіть повне одужання, хоча у деякого шкірні проби так і залишаються позитивними.

Винищування амброзії до її цвітіння дозволяє знизити, а часто і виключити розвиток полінозу. Особлива небезпечність амброзії в тому, що навіть тричі скошена, вона все ж встигає заколоситися і випустити насіння. І все ж, успішно боротися з амброзією можна – виполоти, обробити інсектицидами, видалити з корінням, і, головне – робити це регулярно.

Використана література:

1. Клиническая иммунология и аллергология. В 3т. Т. 3. / Пер. с нем. – М.: Медицина, 1986, стр.99 - 112.
2. Балашов Л. Де побачиш – ЗНИЩУЙ!. // Медична сестра. – 2007. - №7. – С. 30-31.
3. Знищити амброзію: розумний вчинок! : Пам'ятка. – Черкаський обласний центр здоров'я.
4. Обережно, амброзія! : Інформаційний бюлетень. – Черкаська обласна організація Українського товариства охорони природи.
5. В Україні масово почала цвісти амброзія. //Інтернет-ресурс, 2018, 2.08.

29.05.2019.